

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ: ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΜΠΑΣΓΙΟΥΡΑΚΗΣ
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ: ANNA ΚΑΛΑΪΤΖΗ

Για πολλά χρόνια είχα διατηρήσει στη μνήμη μου μια εικόνα πολύ αμυδρή της Παραμυθιάς. Μια εικόνα νύχτας χειμωνιάτικης, βροχερής, που μας είχε βρει στην μικρή πόλη κάπου στις αρχές της δεκαετίας του '80. Ήταν ένα πολυήμερο εξερευνητικό οδοιπορικό, σε μερικές από τις λιγότερο διάσημες περιοχές της Ηπείρου. Που, 35 σχεδόν χρόνια πριν, ήταν ελάχιστα γνωστές στο ευρύ κοινό. Ανάμεσα σ' αυτές ήταν και η Παραμυθιά. Που εκείνη τη νύχτα, το μόνο που είχε την δυνατότητα να προσφέρει, ήταν ένα λιτό δείπνο σε κάποιο μαγέρικο κι ένας ακόμη πιο λιτός ύπνος στο ξενοδοχείο «**ΚΥΠΡΟΣ**», ένα ταπεινό επαρχιακό κατάλυμα, με υποτυπώδεις ανέσεις και δωμάτια με κοινές τουαλέτες, (σήμερα, ανακαινισμένο πια εξακολουθεί να λειτουργεί **τηλ. 26660-22235**) Στα χρόνια που ακολούθησαν, περάσαμε από την πόλη αρκετές φορές, μα πάντα βιαστικοί, με τη ματιά του τουρίστα κι όχι του περιηγητή. Η πληροφορία, ωστόσο, για την λειτουργία μιας νέας, πολύ αξιόλογης ξενοδοχειακής μονάδας, υπήρξε καθοριστική. Για να επισκεφθούμε και –κυρίως– να γνωρίσουμε όχι μόνον την πόλη αλλά και την ευρύτερη, εξαιρετικά συναρπαστική περιοχή της Παραμυθιάς.

Η ΑΓΝΩΣΤΗ ΓΟΗΤΕΙΑ

ΠΡΩΤΕΣ ΕΙΚΟΝΕΣ 35 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Αρχές του φετινού Φλεβάρη, παραβλέπουμε τις απαισιόδοξες μετεωρολογικές προβλέψεις και ξεκινάμε με προορισμό την Παραμυθιά. Η οποία, ούσα μια από τις πιο βροχερές περιοχές της Ελλάδας, διατηρεί ακέραιη την φήμη της και μας υποδέχεται με βροχή. Μια βροχή σιγανή, σαν πρωτοβρόχι, που είναι περισσότερο ναουρυστική παρά ενοχλητική.

Το ξενοδοχείο «**ΘΕΑΣΙΣ**» δεν χρειάζεται να το αναζητήσουμε πολύ. Δεσπόζει στην κεντρική οδό **Κ. Καραμανλή**, στην καρδιά της πόλης, απέναντι από το Δημαρχείο του **Δήμου Σουλίου**.⁽¹⁾ Είναι περίοπτη η θέση της μονάδας, με κορυφαία θέα που δικαιώνει απόλυτα την επιλογή της ονομασίας. Οι λιτές αρχιτεκτονικές γραμμές του μοντέρνου τετραώροφου κτιρίου αποπνέουν κύρος και υψηλή αισθητική. Το ΘΕΑΣΙΣ είναι ένα αυθεντικό ξενοδοχείο πόλης, που πολλές μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας θα επιθυμούσαν να το έχουν στο ξενοδοχειακό τους δυναμικό.

Εξίσου ελκυστικό είναι το εσωτερικό, με κυρίαρχο τον χώρο του Καφέ - Μπαρ. Είναι μια αίθουσα με εξαιρετική επίπλωση, μεγάλη ευρυχωρία και περιμετρική θέα τόσο στη εξοχές όσο και στο επίκεντρο της ζωής της πόλης. Εδώ μάς καλωσορίζουν οι οικοδεσπότες μας, ο **Κώστας Σιντόρης** κι ο **Γιώργος Μπέλλος**, οι τολμηροί επενδυτές και εμπνευστές αυτού του θαυμάσιου καταλύματος.

Μετά το ταξίδι των **300** χιλιομέτρων στην άλλοτε βρεγμένη και άλλοτε χιονισμένη Εγγατία, χαλαρώνουμε μ' ένα υπέροχο καφεδάκι. Από τα παράθυρα θαυμάζουμε, 200 μέτρα χαμηλότερα, το καύχημα των

θηρσκευτικών μνημείων της πόλης. Είναι η εκπληκτική **Μονή της Κοίμησης της Θεοτόκου, του 14ου αιώνα**, με την περίτεχνη Βυζαντινή αρχιτεκτονική. Πιο πίσω, απλώνεται η στενωμακρη κοιλάδα του **Κωκυτού**. Είναι ο ποταμός, που κατά την μυθολογία δημιουργήθηκε από τα δάκρυα των συγγενών των νεκρών, όταν ο Άδης οδηγούσε τις ψυχές τους, μέσω της Αχερούσιας λίμνης, στον Κάτω Κόσμο⁽²⁾. Πάνω από την κοιλάδα του Κωκυτού, φράσσουν τον δυτικό ορίζοντα χαμηλές οροσειρές, που χωρίζουν την Παραμυθιά από την πόλη της Ηγουμενίτσας και τις Ηπειρωτικές ακτές. Ήδη καταστρώνουμε το πλάνο δράσης μας. Πρώτη προτεραιότητα να γνωρίσουμε την έδρα των εξορμήσεών μας, την πόλη της Παραμυθιάς.

ΜΙΑ ΠΟΛΗ ΜΕ ΑΠΡΟΣΜΕΝΗ ΓΟΗΤΕΙΑ

Μικρή πόλη, συμμαζεμένη, με ανθρώπινες διαστάσεις. Σε δύο λεπτά απ' το ξενοδοχείο μας φτάνουμε στο κέντρο. Εδώ δεσπόζει ένα κτίριο εκπληκτικό. Είναι το εμβληματικό τριώροφο **Σχολείο**, που ανεγέρθηκε το **1937** με δωρεά του **Σωτηρίου Βούλγαρη**, του φημισμένου Οίκου κοσμημάτων **BULGARI**, που ήταν εγκατεστημένος στην Παραμυθιά. Είναι εντυπωσιακές οι διαστάσεις του σχολείου, που αναμφίβολα κατατάσσεται ανάμεσα στα μεγαλύτερα της Ελλάδας. Η πελεκητή πέτρα, τα πολλά και μεγάλα παράθυρα και η εμπνευσμένη αρχιτεκτονική, τού χαρίζουν μια επιβλητικότητα και πλαστικότητα μοναδική. Δυστυχώς, το κορυφαίο αυτό οικοδόμημα έχει πάψει εδώ και 5 χρόνια να αντηχεί από τις φωνές των παιδιών, γιατί οι σχολικές εγκαταστάσεις έχουν μεταφερθεί αλλού.

Η εμβληματική είσοδος του Ναού της Κοίμησης Θεοτόκου, στην κάτω περιφερειακή οδό της Παραμυθιάς.

(1) Σύμφωνα με το πρόγραμμα «ΚΑΛΛΙΚΡΑΤΗΣ», η Παραμυθιά αποτέλεσε την έδρα του διευρυμένου Δήμου Σουλίου, που συμπεριέλαβε τους παλαιότερους Δήμους Αχέρωντα, Παραμυθιάς και Κοινότητα Σουλίου.

(2) Οι πέντε ποταμοί του Άδη ήταν οι **Αχέρων** (ο ποταμός της θλίψης), **Κωκυτός** (ο ποταμός του θρήνου), **Φλεγέθων** (ο ποταμός που έχει πύρινες φλόγες), **Λήθη** (ο ποταμός της λησμονιάς) και **Στυξ** (ο ποταμός του μίσους).

Βυζαντινός ναός Κοίμησης Θεοτόκου,
14ου αιώνα.

Το τριώροφο Δημοτικό Σχολείο Παραμυθιάς, δωρεά του Σωτηρίου Βούλγαρη το 1937, ένα από τα πιο επιβλητικά Δημοτικά Σχολεία της Ελλάδας.

Έχει μακράιωνη πνευματική παράδοση η Παραμυθιά. Ήδη το 1681 ιδρύθηκε η «Δημόσια Ελληνική Σχολή», με δαπάνες προκρίτων και πνευματικών ηγετών. Μετά το 1842 η σχολή λειτούργησε ως Παρθεναγωγείο. Κατά τον Ακαδημαϊκό Σπύρο Μελά περιλαμβάνεται στις σχολές που συντήρησαν την Πνευματική Ελληνική Παράδοση κατά τους χρόνους της Τουρκοκρατίας. Το 1919 επίσης ιδρύθηκε το Γυμνάσιο Παραμυθιάς, το μοναδικό στην Θεσπρωτία μέχρι το 1944, στο οποίο φοιτούσαν μαθητές και από τους νομούς Ιωαννίνων και Πρεβέζης.

Συνεχίζουμε τον περίπατό μας στον κεντρικό δρόμο με την ζωηρή κίνηση και τα ποικίλα καταστήματα. Αμέσως μετά αρχίζει πεζόδρομος, στρωμένος με κυβόλιθους. Στο τέλος του κατηφορίζουμε αριστερά και βρισκόμαστε στην παραδοσιακή γειτονιά της Παραμυθιάς. Οι στενοί πεζόδρομοι είναι στρωμένοι με καφεκόκκινες πλάκες, ενώ δεν λείπουν κάποια παλιά σπίτια και

ανάμεσά τους το καφενείο του Ι. Τσίλη από το 1928. Μια μικρή πλατειούλα είναι αφιερωμένη στον **Μιχάλη Παραμυθιώτη** και υπάρχουν ακόμη οι προτομές του Οπλαρχηγού **Ζών Πάνου** και του Σουλιώτη Οπλαρχηγού και πρωθυπουργού **Κίτσου Τζαβέλλα**.

Ακολουθεί η πλατειούλα «**Μαυρομιχάλη**» με παλιά σπίτια κι ένα γραφικό Παντοπωλείο. Λίγο πιο κάτω είναι η «**Πλατεία 49 Προκρίτων**», αφιερωμένη στη μνήμη των 49 προκρίτων της πόλης, που στις 15 Αυγούστου του **1943** εκτελέστηκαν από τους Γερμανούς. Εδώ, κάθε Σάββατο, γίνεται η παραδοσιακή Λαϊκή Αγορά της Παραμυθιάς. Καθώς παρατηρούμε τα πλακόστρωτα δρομάκια και τα χαμπλά σπίτια, νιώθουμε σαν να παίρνουμε κάτι από την αύρα του παρελθόντος και συγκεκριμένα από τον **Ιούνιο του 1913**. Ήταν τότε, που ο περίφημος Ελβετός φωτογράφος **Fred Boissonas** ξαναήρθε στην Ήπειρο και φωτογράφησε πολλές περιοχές

της Θεσπρωτίας και ανάμεσά τους την περιοχή της Παραμυθιάς. Πολλές εξαιρετικές φωτογραφίες της πόλης έχουν συμπεριληφθεί στο εκπληκτικό φωτογραφικό άλμπουμ **«ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ»**.

Γυρίζοντας τις σελίδες του και παρατηρώντας τις φωτογραφίες του Boissonas, είναι σαν να περνάνε διαδοχικά από τα μάτια μας εικόνες και στιγμιότυπα της Παραμυθιάς εκείνης της εποχής με τον χαρακτηριστικό ρουχισμό, τα μαντίλια και τα φέσια στα κεφάλια των γυναικών και των αντρών. Παντού οι πλατείες και οι δρόμοι είναι καλυμμένοι με άγρια λιθόστρωτα, πολύ συχνά εικονίζονται πέτρινες βρύσες και πηγάδια. Να και το «Χασαπαριό» στην αρχή της κατηφόρας προς τα «Γύφτικα», το «Παζάρι του Τζαμιού», ο «Καφενές στο Ριζοπάζαρο», η «Βρύση του Κατή», το Σιδεράδικο του Παντελή αλλά και ο Μιναρές ενός Τζαμιού.

Πού και πού διαβάζουμε και αποσπάσματα από κάποιες εντυπώσεις του φωτογράφου: «Περπατάμε στην γραφική πόλη που

σφύζει από ζωή, μια και σήμερα έχει παζάρι». Και αλλού: «Αυτό που μας γοητεύει κυρίως είναι η ενότητα μέσα στην ποικιλία τύπων ενδυμασιών. Ενότητα και αρμονία από την απουσία κάθε ξένου αστικού στοιχείου». Για τις γυναίκες αναφέρει: «Οι γυναίκες έχουν ένα κεφαλόδεσμο εξαιρετικό, ένα είδος κώνου, τυλιγμένο με ύφασμα λοξά προς τον αυχένα, με ωραίο τρόπο».

Σ' όλες τις φωτογραφίες του Boissonas πρωταγωνιστές είναι οι άνθρωποι της Παραμυθιάς. Έχουν περάσει μόλις 100 χρόνια από τότε. Μα είναι τόσο διαφορετικά τα ρούχα, τόσο διαφορετικές οι φυσιολογίες και τα χαρακτηριστικά ανδρών, γυναικών και παιδιών, που έχουμε την αίσθηση, ότι μας χωρίζουν αιώνες από εκείνη την εποχή.

Συνεχίζοντας τον περίπατό μας στην παλιά γειτονιά συναντάμε λίγο πιο κάτω το ξενοδοχείο «**Αρχοντικό Ρίγγα**», ένα επιβλητικό πετρόχτιστο οίκημα του **1872**, όπου φιλοξενήθηκε κατά τη διάρκεια της παραμονής του στην Παραμυθιά ο

**Το συγκρότημα των «Βυζαντινών Λουτρών»,
ή μάλλον, ό,τι έχει απομείνει από αυτά.**

Δύο από τις πολλές συλλεκτικές φωτογραφίες του Fred Boissonas για την Παραμυθιά το 1913. Η Βρύση του Κατή (αριστερά) και το Πηγάδι κοντά στο τζαμί. Είναι χαρακτηριστικό το άγριο λιθόστρωτο που καλύπτει πλατείες και μονοπάτια (πηγή: Λεύκωμα «ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ», ΤΕΔΚ Ν. ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ).

Boissonas. Ήδη απέναντί μας προβάλλει το Σχολείο του Βούλγαρη. Αν καταφορίσουμε κάτω απ' το Σχολείο, θα βρεθούμε γρήγορα σ' έναν υπαίθριο χώρο καλυμμένο με γρασίδι. Εδώ, νικημένα από τη φθορά του χρόνου, βρίσκονται τα εντυπωσιακά ερείπια των «**Βυζαντινών Λουτρών**». Ορισμένοι μελετητές χρονολογούν το μνημείο στην Μεσοβυζαντινή Περίοδο, μεταξύ 10ου και 12ου αιώνα. Νεότερες έρευνες ανάγουν την χρονολόγηση στον 15ο αιώνα.

Το σωζόμενο κτίριο αποτελείται από τέσσερις ορθογώνιους χώρους, δυο μεγαλύτερους και δυο μικρότερους, οι οποίοι επικοινωνούν μεταξύ τους με τοξωτά ανοίγματα. Το μέγιστο ύψος της υπάρχουσας τοικοποιίας φτάνει τα 4,50 μέτρα. Στην νότια πλευρά των ερειπίων διακρίνεται ορθογώνιος επιμήκης χώρος, που πιθανολογείται ότι αποτελεί την δεξαμενή. Η δυτική πλευρά του λουτρού είναι κατασκευασμένη στο κατώτερο τμήμα με αργολιθοδομή και στο ανώτερο με πλινθοπερίκλειστο σύστημα. Η στέγαση των σωζόμενων χώρων επιτυγ-

χανόταν με θόλους, ενώ της δεξαμενής και του βοηθητικού χώρου με καμάρες. Από τα υπολείμματα των θόλων αποδεικνύεται η εξαιρετικά επιμελημένη κατασκευή. Τρεις πρέπει να ήταν οι κύριοι χώροι του συγκροτήματος : το «**Ψυχρολούσιο**» (κρύο), το «**χλυαροψύχειο**» (χλιαρό) και το «**θερμό**». Είναι σημαντικό, ότι ακόμα και σήμερα διακρίνονται οι δυο πύλινοι σωλήνες που διαπερνούν τους τοίχους των δυο

κεντρικών και του νοτιοδυτικού διαμερίσματος.

Αν συνεχίσουμε να κατηφορίζουμε από τα Βυζαντινά Λουτρά προς τα ΝΔ, θα βρεθούμε μετά από λίγο στο χαμηλότερο σημείο, στην είσοδο της πόλης. Εδώ, σε απόσταση μερικών δεκάδων μέτρων από τον κάτω περιφερειακό δρόμο, μας εντυπωσιάζει ένα ακόμη εμβληματικό μνημείο. Είναι η περίφημη Μονή της **Παναγίας Παρα-**

ΦΩΤ. ΛΟΛΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ

Το εμβληματικό «ΡΟΛΟΪ», που από το 1750 σημαίνει τις ακέραιες ώρες στην πόλη. Δυστυχώς, η γοητεία του Μνημείου, έχει βάναυσα εξαφανιστεί πίσω από το «αρχιτεκτονικό δημιούργημα» των «νεοελλήνων». Θα χαιρετίσουμε κάθε ενέργεια για την αποκατάσταση της αισθητικής.

Ο επιβλητικός πέτρινος ναός του Αγίου Δονάτου, που από το 1960 αποτελεί τον Μητροπολιτικό της Παραμυθιάς. (Δεξιά)

μυθιάς (Παρηγορήτριας) από την οποία πιθανώς πήρε την ονομασία της η πόλη της Παραμυθιάς. Κτίστηκε στο β' μισό του 13ου αι. και το Καθολικό ανήκει στον τύπο του δίσηπλου σταυροειδούς εγγεγραμμένου με νάρθηκα, που δεν χωρίζεται με τοίχο και αντί τρούλλου υψώνεται, στην διασταύρωση των κεραιών, τρουλλοκαμάρα. Στο εξωτερικό μάς εντυπωσιάζει η περίτεχνη κεραμοπλαστική διακόσμηση, ενώ το εσωτερικό είναι λιτό, με τους τοίχους καλυμμένους από ασβέστη, που έχει καλύψει τον τοιχογραφικό διάκοσμο του ναού. Μέχρι το **1960** ήταν Μητροπολιτικός Ναός της Παραμυθιάς, ενώ από τότε Μητροπολιτικός Ναός της Πόλης είναι ο επιβλητικός ναός του **Αγίου Δονάτου**.

ΣΤΑ ΨΗΛΩΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ

Επιστρέφουμε στο κέντρο της πόλης και στον στρωμένο με κυβόλιθους πεζόδρομο. Από εκεί παίρνουμε τις ανηφοριές, αρχικά με σκαλοπάτια και στη συνέχεια με την πλακόστρωτη Οδό **Δαυίδ Ουάλλας**. Η γειτονιά έχει μονοκατοικίες

με λεμονιές και πορτοκαλιές. Την διασχίζει ασφαλτόδρομος πολύ ανηφορικός, που μετά από 150 περίπου μέτρα, μας οδηγεί ξαφνικά πλάι σ' έναν πανύψηλο πύργο. Είναι το φημισμένο **Ρολόι** της πόλης. Για να φτάσουμε στην βάση του πύργου ανεβαίνουμε **39** σκαλοπάτια. Από την ιστοσελίδα «**Paramythia on line**» πληροφορούμαστε, ότι το Ρολόι χρονολογείται από το **1750** και είναι έργο του OPUS CREDUM DE POLIZ. Το ρολόι είναι μοναδικό στο είδος του, δεν έχει δείκτες και, αντί για μεταλλικό ελατήριο, φέρει λεπτή τριχιά που ξετυλίγεται από το βάρος δεμένης πέτρας. Η καμπάνα του χτυπάει μόνον τις ακέραιες ώρες, ενώ η μηχανική του κατασκευή αποτελείται από δυο γρανάζια και το εκκρεμές. Ο μηχανισμός που χτυπάει τις ώρες κινείται με δύο βάρη. Το μικρότερο κινεί την μηχανή του και το μεγαλύτερο ρυθμίζει τον χτύπο της καμπάνας. Το 1750, η οικογένεια **Μαρούτσου** έφερε από την Βενετία, όπου διέμενε, το ρολόι στην τουρκοκρατούμενη τότε Παραμυθιά. Για την εγκατάστασή του χτίστηκε ο επιβλητικός πέτρινος πύργος, σε τέτοια θέση στα ψηλώματα της πόλης, ώστε ο ήχος του να ακούγεται παντού. Κάποτε επισκέφτηκε

την Παραμυθιά ο **Αλή Πασάς**. Άκουσε το ρολόι, εντυπωσιάστηκε από την ασυνήθιστη λειτουργία του και αποφάσισε να το πάρει στα Γιάννενα. Οι Παραμυθιώτες, ωστόσο, αφαίρεσαν κατά τη μεταφορά κάποια απαραίτητα εξαρτήματα, που καθιστούσαν αδύνατη την λειτουργία του ρολογιού. Διαμήνυσαν δε στον Αλή Πασά, ότι το Ρολόι ήταν ταμμένο στον Άγιο Δονάτο κι έτσι δεν μπορούσε να λειτουργήσει εκτός της πόλης. Το ρολόι επέστρεψε λοιπόν στη βάση του και έκτοτε συνεχίζει να χτυπάει κάθε ώρα κανονικά.

Ανηφορίζουμε το τελευταίο κομμάτι του απότομου τσιμεντόδρομου και, μετά από 40 περίπου μέτρα, βγαίνουμε στον άνω περιφερειακό δρόμο της πόλης. Η πρόθεσή μας είναι να φωτογραφίσουμε ολόκληρο τον επιβλητικό πύργο του Ρολογιού. Είναι αδύνατον ! Ένα απαράδεκτο οικοδομικό κατασκεύασμα, που μάλιστα παραμένει ημιτελές και αντιαισθητικό, έχει ορθωθεί ακριβώς μπροστά στον Πύργο, εξαφανίζοντας το μεγαλύτερο τμήμα του από τα μά-

Ο περίφημος πενταόροφος Πύργος της «Κούλιας». (Αριστερά)

Η βρύση του Σέμπη και ανθισμένη μιμόζα.

τια ντόπιων κι επισκεπτών. Για άλλη μια φορά, στις αναρίθμητες που έχουμε ως τώρα συναντήσει σ' αυτή τη χώρα, οι «νεοέλληνες» απαξιώνουν, με απαράδεκτες και ακαλαίσθητες επεμβάσεις, ιστορικά μνημεία ή φυσικό περιβάλλον αυτού του τόπου. Που μένει δυστυχώς απροστάτευτος από την «αρμόδια» Πολιτεία.

Συνεχίζουμε στην περιφερειακή οδό **Αγίου Δονάτου**, με κατεύθυνση προς άλλο ένα εκπληκτικό μνημείο της πόλης: τον μεγαλόπρεπο **Πύργο Κούλια**. Μια μικρή παράκαμψη σ' έναν ανηφορικό τσιμεντόδρομο μάς οδηγεί αρχικά στην παλιά οθωμανική βρύση **Σέμπη**. Είναι χτιστή με λαξευτές πέτρες και φέρει εντοιχισμένη επιγραφή με αραβικούς χαρακτήρες. Μέσα από την πέτρινη πελεκητή γούρνα ρέει άφθονο νερό. Άλλωστε, από κάθε σχεδόν σημείο της Παραμυθιάς ρέουν γοργοκίνητα νερά.

100 μέτρα μετά την βρύση παίρνουμε τις απότομες ανηφοριές για την Κούλια. Στη διαδρομή συναντάμε άλλη μια χτιστή,

Εσωτερικό του 5ου ορόφου της Κούλιας, με την περίτεχνη θολωτή οροφή.

πολύ μεγάλη βρύση, με πεζούλια ξεκούρασης, μαρμάρινο στόμιο και εκπληκτική ροή νερού. Ήδη η περιοχή έχει γίνει αραιοκατοικημένη με ελαιώνες, μονοκατοικίες με περιβόλια, λεμονιές, πορτοκαλιές και γκρέιπ φρουτ. Μια ολάνθιστη μιμόζα εκπέμπει γύρω της λεπτή ευωδιά. Πινακίδες δείχνουν την συνεχή ανηφορική πορεία προς τον Πύργο. Που εδώ και ώρα, άλλωστε, κυριαρχεί με το πανύψηλο παράστημά του, σαν μοναχικός βιγλάτορας, ανάμεσα στα χαμπλόσπιτα της, κατάφυτης με πεύκα, βουνοπλαγιάς.

Η θέση του Πύργου στο υψηλότερο σημείο ΒΔ της Παραμυθιάς, σε υψόμετρο **450** μέτρων, είναι στρατηγική, εποπτεύει τα πάντα: το μεγαλύτερο τμήμα της πόλης, την πεδιάδα, τα αντικρυνά και διπλανά βουνά. Αν δεν ήταν δίπλα του το πυκνό δάσος, αν στο τοπίο κυριαρχούσε η πέτρα, θα πιστεύαμε πως έχουμε απέναντί μας, ένα αγέρωχο πυργόσπιτο της Μάνης. Εδώ, ωστόσο, βρισκόμαστε στην συνοικία «**Προνιατί-**

κα» της Παραμυθιάς και ο Πύργος, γνωστός και ως Κούλια των **Μπονολάτων**, είναι μια οχυρωμένη κατοικία που χρονολογείται **στο β' μισό του 18ου - αρχές του 19ου αιώνα**. Το οικοδόμημα ανήκει στον τύπο της οχυρής πυργόμορφης κατοικίας και συνδέεται μορφολογικά και αρχιτεκτονικά με οχυρές κατοικίες που συναντάμε στην Ήπειρο και στην Αλβανία κατά την διάρκεια της Τουρκοκρατίας. Ο συγκεκριμένος Πύργος είναι ένα από τα καλύτερα σωζόμενα δείγματα οχυρωματικής κατοικίας στην βορειοδυτική Ελλάδα.

Κατασκευαστικά ο Πύργος είναι πεντάοροφος, με τετραγωνισμένη κάτοψη και εξωτερικές διαστάσεις **7,80 X 7,67 μ**. Το ύψος του φτάνει τα **26** μέτρα. Στεγάζεται με θόλο που καλύπτεται με τετράρριχτη στέγη. Η τοιχοποιία είναι δομημένη με ορθογώνιους ασβεστόλιθους και πωρόλιθους σε οριζόντια διάταξη, που συνδέονται με ισχυρό ασβεστοκονίαμα.

Ο φύλακας της Εφορείας Αρχαιοτήτων

Θεσπρωτίας **Χρῆστος Τσίπης** μας ξαναγεί στο εσωτερικό, οι τοίχοι του οποίου είναι επιχρισμένοι. Το ισόγειο στεγάζεται με θόλο και επικοινωνεί με τον δεύτερο όροφο με 24 σκαλοπάτια, από τα οποία τα πρώτα είναι ξύλινα και τα τελευταία πέτρινα. Στον χώρο του δεύτερου ορόφου υπάρχουν ωραίες φωτογραφίες από την γύρω περιοχή, παράθυρα αλλά και έξι περιμετρικές πολεμίστρες. Η επόμενη σκάλα με 15 ξύλινα σκαλοπάτια, μάς οδηγεί στο τρίτο επίπεδο. Εδώ κυριαρχεί ένα πανύψηλο τζάκι με οξυκόρυφη απόληξη. Υπάρχει επίσης μία πολεμίστρα ενώ άλλη μία είναι κρυμμένη πίσω από έναν πίνακα με φωτογραφίες.

Μια τρίτη σκάλα με 19 ξύλινα σκαλοπάτια μας ανεβάζει στο τέταρτο επίπεδο. Τζάκι και πάλι, δύο πολεμίστρες, περιμετρικά παράθυρα με άφθονο φως και θέα εκπληκτική. Η τελευταία σκάλα με 21 σκαλοπάτια (**79 συνολικά**) καταλήγει στον πέμπτο όροφο. Το ταβάνι του είναι θολωτό από πωρόλιθο εξαιρετικής κατασκευής, που αναπτύσσεται πάνω από τέσσερα οξυκό-

ρυφα ημιχώνια. Εκτός από τα παράθυρα με την κορυφαία θέα, υπάρχουν ακόμη και τέσσερις περιμετρικές **καταχύστρες**, που ήταν προορισμένες να συμπληρώνουν την άμυνα του Πύργου. Δύο καπνοδόχοι εξέχουν από τη στέγη για τα ισάριθμα τζάκια, ενώ η κύρια είσοδος βρισκόταν στην βόρεια πλευρά του δεύτερου ορόφου. Από εκεί η πρόσβαση γινόταν με ξύλινη ανασυρόμενη σκάλα.

Ψηλότερα από την Κούλια, στις πλαγιές του όρους **Κορύλα**, δεσπόζει το βυζαντινό κάστρο του **Αγίου Δονάτου**, που φέρει το όνομα του Πολιούχου της πόλης. Η τοικοδομία του ανάγεται σε τρεις κατασκευαστικές φάσεις : αρχικά στα **ελληνιστικά χρόνια**, στη συνέχεια στα **βυζαντινά** (6ος αι. Ιουστιανός) και τέλος στα χρόνια **της τουρκοκρατίας**. Το κάστρο αποτελείται από μια μεγάλη, πολυγωνική, εξωτερική περίφραξη, πάνω από την οποία βρίσκονται οι βυζαντινοί τοίχοι. Η είσοδος είναι σήμερα σχεδόν κατεστραμμένη, ενώ στο εσωτερικό σώζονται ερειπωμένα κτίσματα από την περίοδο της τουρκοκρατίας.

Τμήμα της ερειπωμένης οχύρωσης του Βυζαντινού Κάστρου του Αγίου Δονάτου.

ΦΩΤ. ΜΑΛΑΜΙΔΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ / <http://www.thesprotia3d.gr>

Ο Παλαιοχριστιανικός ναός της Παναγίας Λαμποβίθρας, τρίκλιτης βασιλικής με αρχιτεκτονικά μέλη προγενέστερης εποχής.

ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΑ ΦΩΤΙΚΗ

Ο αρχαιοφύλακας Χρήστος Τσίπης προθυμοποιείται να μας ξεναγήσει στον χώρο της **Αρχαίας Φωτικής**. Η Φωτική ήταν ρωμαϊκή αποικία που ιδρύθηκε τον **1ο αι. π.Χ.** πιθανόν από τον **Ιούλιο Καίσαρα**. Δεν τεκμηριώνεται αρχαιολογικά η ίδρυσή της στη θέση παλαιότερου οικισμού, που καταστράφηκε το **167 π.Χ.** Από τη Φωτική προέρχεται μία μαρμαρίνη σαρκοφάγος του **2ου αι. μ.Χ.** με παράσταση διονυσιακού θιάσου στην κύρια όψη της, που σήμερα φυλάσσεται στο **Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας**. Η σαρκοφάγος αυτή έχει μεταφερθεί από τα Γιάννενα στην Ηγουμενίτσα το 2008 και εκτίθεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο της πόλης. Η ακριβής θέση της Φωτικής έγινε γνωστή με την εύρεση δύο επιγραφών, μιας λατινικής και μιας ελληνικής. Το όνομα της πόλης οφείλεται στον ιδρυτή της **Φώτιο**, αρχηγό των **Χαόνων**.

Ο Χριστιανισμός διαδόθηκε στην Φωτική τον **1ο αιώνα**, η πόλη μάλιστα έγινε έδρα Επισκόπου. Κατά τον 2ο και 3ο αι. μ.Χ. λειτουργούσε στην Φωτική τοπική Βουλή. Από την περίοδο εκείνη έχουν σωθεί αρκετές λατινικές επιγραφές. Κατά τα βυζαντινά χρόνια και συγκεκριμένα κατά τον **6ο αιώνα**, ο **Ιουστινιανός** ανοικοδόμησε την πόλη και της έδωσε μεγάλο μέρος της παλιάς της αίγλης. Το 925 ορίζεται ως έδρα της διοίκησης της Ηπείρου, η οποία μετονομάζεται σε Φωτική. Τον 11ο όμως αιώνα καταστράφηκε, όπως και πολλές άλλες πόλεις της Ηπείρου, από τους Σλάβους. Με οδηγό και ξεναγό μας τον Χρήστο Τσίπη βγαίνουμε από την πόλη της Παραμυθιάς με κατεύθυνση ΒΔ, προς την Φωτική. Στα 2 χλμ. αφήνουμε την ασφαλτο και στρίβουμε δεξιά σε κακό χωματόδρομο. Στα 2,5 χλμ. βρισκόμαστε μπροστά σ' έναν περιφραγμένο χώρο.

Εδώ, ανάμεσα σε ελαιώνες και μεγάλα πουρνάρια, σώζεται ο Παλαιοχριστιανι-

(3) Η πλαγιά του βουνού πήρε την ονομασία της εξαιτίας των κόκκινων ασβεστόλιθων.

κός Ναός της **Παναγίας Λαμποβίθρας**. Είναι τρίκλιτη βασιλική, κατασκευασμένη με επιμελημένη αργολιθοδομή από γκρίζο ασβεστόλιθο και λίγους πωρόλιθους.

Σε κάποια σημεία της τοικοποιίας είναι εντοιχισμένες βάσεις κίωνων και αρχιτεκτονικά μέλη προγενέστερης εποχής. Ψηλότερα δεσπόζει η κορυφή «**Χιονίστρα**», ενώ από τους πρόποδες της περνάει με τις γέφυρές της η Εγνατία.

Συνεχίζοντας το οδοιπορικό μας, περνάμε αρχικά πάνω από ένα ζωντανό ρέμα και αμέσως μετά από τον **Λίβερη**, τον κύριο παραπόταμο του Κωκυτού. Μέσα στις σκιερές όχθες της ρεματιάς υπάρχει ακόμη ο νερόμυλος του **Δήμου**, ο καλύτερα διατηρημένος από τους 7 περίπου νερόμυλους που υπήρχαν κάποτε κατά μήκος του Λίβερη.

Μέσα από δαιδαλώδεις χωματόδρομους φτάνουμε σ' ένα ωραίο πλάτωμα στους πρόποδες των «**Κόκκινων**» (3). Με τους ελιγμούς της διαδρομής έχουμε διανύσει απόσταση 5 χλμ. από την πόλη της Παραμυθιάς, που σε ευθεία είναι πολύ πιο κο-

ντά. Εδώ, στη σκιά αιωνόβιων αγριελιών και πουρναριών, σώζονται τα ερείπια του ναού της **Αγίας Φωτεινής**, με εντοιχισμένα αρχιτεκτονικά μέλη παλαιότερων εποχών. Είναι πολύ ωραία η τοικοποιία με τους ενδιάμεσους πλίνθους και την άριστη συντήρηση από την –τότε– **8^η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων**. Εντυπωσιακό είναι και το δάπεδο του ναού από ογκώδεις ασβεστολιθικές πλάκες, θαυμάσια λαξευμένες. Επιστρέφοντας από την Αγία Φωτεινή παρατηρούμε έναν αρχαίο λαξευμένο τάφο σε μονοκόμματο βράχο.

Συνεχίζοντας με στροφές για ένα περίπου χιλιόμετρο προς τα δυτικά φτάνουμε στο τρίτο παλαιοχριστιανικό μνημείο της Φωτικής, το «**Παλιοκλήσι**». Και σ' αυτό το μνημείο έχει πραγματοποιήσει πολύ καλές αναστηλωτικές εργασίες η 8^η Ε.Β.Α

-Ο ναός ήταν αφιερωμένος στον **Άγιο Παντελεήμονα** ή στην **Αγία Παρασκευή**, μας ενημερώνει ο Χρίστος. Ολοκληρώνουμε την περιήγησή μας στην Ρωμαϊκή, Παλαιοχριστιανική Φωτική. Είν' ένας χώρος

Στη σκιά αγριελιών και πουρναριών σώζονται στους αιώνες τα ερείπια του ναού της Αγίας Φωτεινής.

Παναγία Λαμποβίθρα, ένα παλαιοχριστιανικό μνημείο
πραγματικά εντυπωσιακό.

«Παλιοκκλήσι», αφιερωμένο στην Αγία Παρασκευή.
Η Βασιλική της Βέλλιανης, κτίσμα τέλους του 6ου και αρχών του 7ου αιώνα.
Εντυπωσιακός αρχαίος τάφος σε λαξευτό συμπαγή ασβεστόλιθο. (Δεξιά)

εκτεταμένος και συναρπαστικός, αθέατος σχεδόν, ανάμεσα σε πλούσια βλάστηση και άφθονα νερά. Για πεζοπόρους και φυσιολάτρεις θα είναι αληθινή αποκάλυψη η περιήγηση στην Φωτική.

Συνεχίζουμε για λίγο ακόμη δυτικά και φτάνουμε στην άσφαλτο. Εδώ μας εντυπωσιάζει το μεγάλο πέτρινο συγκρότημα του αναστηλωμένου νερόμυλου και της νεροτριβής του **Ντούμα**, που βρίσκεται σε λειτουργία κανονική. Είναι το σημείο όπου αναβλύζουν οι κύριες πηγές του Κωκυτού ⁽⁴⁾.

Χάλασμα». Συναντάμε το μνημείο πλάι στο δρόμο, τρία περίπου χλμ. νότια της Παραμυθιάς, στην αριστερή διασταύρωση προς Γλυκή. Τα ερείπια είναι διάσπαρτα στο αλσύλλιο, ενώ τμήματα της παλιάς τοιχοποιίας είναι εντοιχισμένα στην νεώτερη ασβεστοχρισμένη εκκλησούλα, χτισμένη από τους Βελλιανίτες το 1948.

Πολύτιμες πληροφορίες για το μνημείο αντλούμε από το βιβλίο του **Μ.Α. Μπίκα** ⁽⁵⁾. Η Βασιλική αυτή λοιπόν, η οποία κατά τους καθηγητές **Ευαγγελίδη** και

ΤΡΙΚΟΓΧΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΗΣ ΒΕΛΛΙΑΝΗΣ (ΠΑΝΑΓΙΑ «ΧΑΛΑΣΜΑ»)

Μετά την Φωτική, το παλαιοχριστιανικό παρελθόν της Παραμυθιάς μάς αποκαλύπτει ένα ακόμη μνημείο. Είναι η **Τρίκογχος Βασιλική της Βέλλιανης**, γνωστή και ως «**Τρίκογχο**», ή «**Παναγία**

Σωτηρίου κτίστηκε στο τέλος του 6^{ου} με αρχές του 7^{ου} αιώνα, καταστράφηκε ίσως κατά το α' μισό του 15^{ου} αιώνα από τους Τούρκους. Από τότε η Παναγία της Βέλλιανης παρέμεινε ερείπιο, παίρνοντας το όνομα «Χάλασμα», μέχρι την απελευθέρωση της Παραμυθιάς από τους Τούρκους στις **23.2.1913**.

Η Βασιλική αποτελείται από τον Νάρθηκα, τον Κυρίως Ναό και το Ιερό. Οι εσωτερικοί

(4) Σύμφωνα με τον Ν. Νέζη («ΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΟΥΝΑ, ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ», ΤΟΜΟΣ 1 σελ. 42), ο Κωκυτός ή Βουβός πηγάζει από τα όρη της Παραμυθιάς, διασχίζει την ομώνυμη πεδιάδα και μετά από πορεία 22 χιλιομέτρων, καταλήγει στον Αχέροντα.

(5) «Η ΒΕΛΛΙΑΝΗ ΚΑΙ Η ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΕΑ», ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 1997.

της τοίχοι είναι καλυμμένοι με ασβεστοκοκκία. Ο κυρίως Ναός είχε μήκος **12μ.** και πλάτος **13.65μ.** Διπλή σειρά τετράγωνων πεσσών, κτισμένων με τούβλα, χώριζαν σε τρία κλίτη τον ναό. Η στέγη της Βασιλικής ήταν ξύλινη και όχι θολωτή. Την 1^η Μαΐου 1809 επισκέφθηκε την εκκλησία ο **William Leake**, που την περιγράφει με το όνομα «Χάλασμα» στο βιβλίο του.

Η τρίκογχος Βασιλική της Βέλλιανης μοιάζει ως προς το τρίκογχο σχήμα της με την Βασιλική της Δωδώνης. Κατά τον καθηγητή Δ. Ευαγγελίδη, αυτό το σχήμα παρουσιάζεται για πρώτη φορά στον ελλαδικό χώρο, η δε «εμφάνισή του, στην Ήπειρο, μακριά από τα κέντρα επικοινωνίας, είναι δυσεξήγητος».

ΜΙΚΡΗ ΣΤΑΣΗ ΣΤΗ ΒΕΛΛΙΑΝΗ (ΜΕΤΟΝΟΜΑΣΜΕΝΗ ΣΕ ΧΡΥΣΑΥΓΗ)

Ηδυνατή βροχή ορθώνει αξεπέραστα εμπόδια για την ολοκλήρωση της περιήγησής μας στο χώρο και στο χρόνο. Ήδη στις πλαγιές του Κορύλα το οροπέδιο του αρχαιολογικού χώρου της **Ελέας** είναι ανταριασμένο, βυθισμένο στην καταχνιά. Παραδομένη στη βροχή είναι και η **Βέλλιανη**, ο αντικρινός οικισμός, που χωρίς να ερωτηθεί, υποχρεώθηκε ν' αλλάξει την παλιά του ονομασία με την νέα «**Χρυσauγή**». Γράφει σχετικά ο Μ.Α. Μπίκας:

«Στα πλαίσια της κυβερνητικής πολιτικής της Ελλάδας, το Υπουργείο Εσωτερικών προχώρησε από το 1930 ως το 1960 στην μετονομασία **2.300** τοπωνυμίων, εκτός των βουνών και των ποταμών. Μέσα στα τοπωνύμια αυτά, με το υπ' αριθμ. **1916/10/30.1.1959** έγγραφο της Νομαρχίας Ηγουμενίτσας, ήταν και το χωριό Βέλλιανη, το οποίο από την ημερομηνία αυτή μετονομαζόταν σε «Χρυσauγή». Έτσι το όνομα «Βέλλιανη», που για μία περίπου χιλιετία δήλωνε το ιστορικό χωριό της Επαρχίας Σουλίου και είχε χαρίσει τη ρίζα του ονόματός του στη φάρα των **Βελλιανιτών** και στο χωριό **Βελλιανιτάδικα** της νησιδας των **Παξών**, απότομα χάνεται».

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η συνέχεια. Έτσι το 1976 οι Βελλιανίτες, που δεν μπορούσαν να συνηθίσουν το νέο, άσχετο και –παρά τη θέλψή τους- επιβληθέν

όνομα, αποφασίζουν να αντιδράσουν επίσημα. «*Το Κοινοτικό Συμβούλιο, λοιπόν, με ομόφωνη απόφαση ζητάει εγγράφως από το Συμβούλιο Τοπωνυμίων του Υπουργείου Εσωτερικών, να επανέλθει το ιστορικό όνομα του χωριού. Στο παραπάνω αίτημα, η Γενική Διεύθυνση Αυτοδιοικήσεως του Υπουργείου Εσωτερικών απέστειλε προς την Νομαρχία Ηγουμενίτσας, Διεύθυνση Εσωτερικών, το υπ. αριθμ. **35362/31.5.1976** έγγραφο, στο οποίο μεταξύ άλλων αναφέρει τα εξής:....Απέχομε να προτείνουμε την έκδοση προεδρικού διατάγματος, δια την μετονομασία της εν λόγω κοινότητας, επί τω λόγω ότι το παρ' ημίν συμβούλιο τοπωνυμίων κατά την συνεδρίασιν αυτού της 26^{ης} Μαΐου 1976 γνωμοδότησεν αρνητικώς, με την αιτιολογίαν ότι το όνομα τούτο (Βέλλιανη) θεωρείται (προσέξτε: **θεωρείται και όχι είναι**) ξενικής καταγωγής.*»

Για την ιστορία αναφέρουμε, ότι το έγγραφο έφερε την υπογραφή του τότε Υπουργού Εσωτερικών και μετέπειτα Προέδρου της Δημοκρατίας **Κ. Στεφανόπουλου**.

Τέλος, ανάμεσα στις αναφορές για την προέλευση του ονόματος «Βέλλιανη», αξίζει να αναφέρουμε την άποψη του περίφημου καθηγητή Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου των Ιωαννίνων **Σωτηρίου Δάκαρη** που έγραφε το 1972 («Θεσπρωτία» σελ. 39): «*Το σημερινό όνομα «Βέλλιανη», δεν φαίνεται άσχετο προς το **Ελέα**, αν λάβουμε υπόψη ότι και η Ελέα της Δευκανίας στην Κάτω Ιταλία ονομάζεται ως σήμερα «**Velia**» και ήταν κτισμένη στις εκβολές ποταμού, η δε περιοχή ονομαζόταν επίσης «**Ελεάτις**» και οι κάτοικοι «**Ελεάτις**»*»

-*Νομίζω πως 40 χρόνια μετά, αξίζει να ξαναπροσπαθήσουμε για το ιστορικό όνομα του χωριού μας, λέει ο **Δημήτρης Λώλος**, Πρόεδρος του Δημοτικού Διαμερίσματος της (σημερινής) Χρυσauγής. Έτσι κι αλλιώς, όλοι εξακολουθούν να αισθάνονται Βελλιανίτες.*

Ένα βουερό ρέμα διασχίζει το κέντρο του χωριού και κατφορίζει φουριόζο για να συναντήσει στην πεδιάδα τον Κωκυτό.

-*Εδώ το λέμε **Λάκκο**, εξηγεί ο Δημήτρης. Πηγάζει από τα ψηλώματα του Κορύλα, έχει πολύ νερό το χειμώνα αλλά στερεύει το καλοκαίρι.*

Απομεσήμερο Φλεβάρη. Υγρό σκοτεινό και ψυχρό. Σαν να 'μαστε σε χώρα του Βορρά. Η Βέλλιανη, ωστόσο, μάς υποδέχεται φιλόξενα. Μια καμινάδα καπνίζει πλάι στο ρέμα, φως διακρίνεται μέσα απ' την θα-

μπή τζαμαρία ενός μαγαζιού. Είναι το ταβερνείο του **Κώστα Μιχαήλ**, που τούτη την ώρα είναι ανοιχτό.

-Εδώ είμαστε, λέει ο Δημήτρης Λώλος, η καλύτερη ώρα για λίγο «ύδωρ τοπικό». Τσιπουράκι εννοώ. Σας αρέσει, έτσι δεν είναι;

-Μπα, καθόλου, απαντάει γελώντας ο φίλος μας, ο **Κυριάκος Παπαγεωργίου**. Εμείς στο Βόλο δεν θέλουμε ούτε να το δούμε.

Μας υποδέχεται ο Κώστας Μιχαήλ που έχει από το 1992 το μαγαζί. Ρίχνει στην ξυλόσομπα δύο ακόμη ξύλα, ανάβει και το τζάκι παραδίπλα. Γεμίζει ο χώρος με γλυκιά θαλπωρή. Έξω συνεχίζει επίμονη η βροχή. Ένας ακόμη Βελλιανίτης συμπληρώνει την συντροφιά. Είναι **Δημήτρης Λώλος** κι αυτός, υπεύθυνος Τουρισμού του Δήμου Σουλίου, πρωτοξάδερφος του προέδρου. Δεινός πεζοπόρος ο Δημήτρης και γνώστης όλων των βουνών της περιοχής –όπως άλλωστε και ο πρώτος ξάδερφός του- μας υπόσχεται ωραίες ανοιξιάτικες διαδρομές στο Ασκηταριό του **Αγίου Αρσενίου**, στα συναρπαστικά μονοπάτια του Κορύλα, στη διάβαση του **Σταυρού**, προς τα θρυλικά Σουλιώτικα χωριά και βουνά. Οραματιζόμαστε την Άνοιξη. Τις ορειβατικές εμπειρίες στον αιγιματικό, κρημνώδη, κατάφυτο Κορύλα. Προς το παρόν όμως απολαμβάνουμε την χειμωνιά-

τικη βροχή.

Τα δύο ξαδέφια υψώνουν τα ποτήρια τους.

-Ας πιούμε το πρώτο, στην επαναφορά του ιστορικού ονόματος του χωριού μας.

Τσουγκρίζουμε όλοι, Θεσσαλονικιοί, Βολιώτες και Βελλιανίτες, τα ποτήρια μας με το «τοπικό ύδωρ», ένα πραγματικό αγίασμα, ευωδιαστό και δυνατό. Έρχεται η σειρά του Κώστα. Φέρνει στο τραπέζι μας απρόσμενα μεζεδάκια: χοιρινό μαγειρευτό με λαχανικά, ομελέτα με φέτα και γραβιέρα Θεσπρωτική, μύδια πικάντικα σαγανάκι, πένες με γαρίδες και τυριά αλλά και ρύζι με κρεατάκι και σαφράν. Εκείνο, βέβαια, που μας τρελαίνει και μας εξωθεί σε τσιπουροκατανυκτικές υπερβολές είναι το «**Γκερεμέζι**». Είναι πρόβειο αλατισμένο τυρί σαν αλοιφή, που θυμίζει γαλοτύρι, με μπόλικο εξαιρετικό ελαιόλαδο του Κώστα. Αυτό το πιάτο έρχεται και ξανάρχεται.

Αργά το απόγευμα γεμίζει με μαύρα σύννεφα η δύση, έχει όμως σταματήσει η βροχή. Τζάκι και ξυλόσομπα, παρέα και τσιπουράκι, τα βλέφαρα έχουν βαρύνει από ώρα. Πριν πέσει το σκοτάδι, αποχαιρετάμε τους φίλους μας. Είναι ώρα για ένα υπέροχο καφεδάκι στην τόσο φιλόξενη αίθουσα του «ΘΕΑΣΙΣ». Ύστερα, ποιός ξέρει; Η νύχτα είναι πολύ νέα ακόμη....

Ο Κώστας Μιχαήλ
μαζεύοντας από
τον κήπο του
μαρουλάκια για
τις σαλάτες του
μαγαζιού.

